

SA EXAM PAPERS

YOUR LEADING PAST YEAR EXAM PAPER
PORTAL

Visit SA Exam Papers

www.saexampapers.co.za

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI YA 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

LUHUHI/THAFAMUHWE 2016

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: Awara 2¹/₂

Bammbiri ili li na masiatari a 6.

NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Heli bammbiri li na KHETHEKANYO MBILI:

KHETHEKANYO YA A: Maanea (50)

KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa zwa vhudavidzani (2 x 25) (50)

PFESESANI: Vhalingiwa vha lavhelelwa u fhindula mbudziso MBILI kha khethekanyo iyi.

2. Ni lavhelelwa u fhindula mbudziso NTHIHI kha KHETHEKANYO YA A, na MBILI kha KHETHEKANYO YA B.

3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa khalwo.

4. Thomani khethekanyo INWE na INWE kha siatari LISWA.

5. Ni fanela u pulana (ni tshi shumisa mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii, na zwiinwe), u vhalulula na u sedzulusa mushumo wanu. Pulane i fanela u RANGELA maanea.

6. Vhupulani hothe vhu fanela u sumbedzwa zwi khagala. Ni tsivhudzwa u tala mutalo wo budaho vhukati ha vhupulani hothe.

7. Ni tsivhudzwa nga ndila yo khwathisedzwaho vhukuma u shumisa tshifhinga tshanu nga ndila i tevhelaho:

KHETHEKANYO YA A: U ya kha minetse ya 80

KHETHEKANYO YA B: U ya kha minetse ya (2 x 35) 70

8. Nomborani phindulo dzanu zwi tshi anana na kunomborelwe kwo shumiswaho kha ili bammbiri la mbudziso.

9. Thoho i songo dzhielwa nthu musu ni tshi vhalala tshivhalo tsha maipfi.

10. Nwalani nga vhudele, nahone zwi no vhalea.

KHETHEKANYO YA A: MAANEA**MBUDZISO YA 1**

Fhindulani mbudziso NTHIHI fhedzi kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yanu vhu vhe u bva kha maipfi a 400 u swika kha a 450. Nwalani NOMBORO na THOHO ya maanea e na nanga.

- 1.1. Zwa Asienevhoi, ... o tou vha tshithavhelo. [50]
- 1.2. Vhudavhidzani ha thekhinolodzhi ya musalauno ndi dakalo-tshililo. [50]
- 1.3. U dzhenelela kha zwa mitambo zwi fhata mvumbo yavhudi. Ni nga ima na, kana na hanedzana na likumedzwa ili. [50]
- 1.4. Mapholisa vho ri bvelele, mbilu ya mbo di there. [50]
- 1.5. Iina, ndi kwone kutshilele kwo khetheaho hokwu. [50]
- 1.6. Zwo da nge ha bulwa dzina la gede wawe. [50]
- 1.7. Zwifanyiso zwi wanalaho kha masiatari 4 na 5 zwi nga tokonya kana zwa vusa zwipfi zwanu, kana zwa dzikusa kuvhonele kwanu kwa zwithu. Dinangeleni tshifanyiso ni kone u niwala maanea. Nwalani nomboro ya mbudziso ye na nanga 1.7.1 kana 1.7.2.

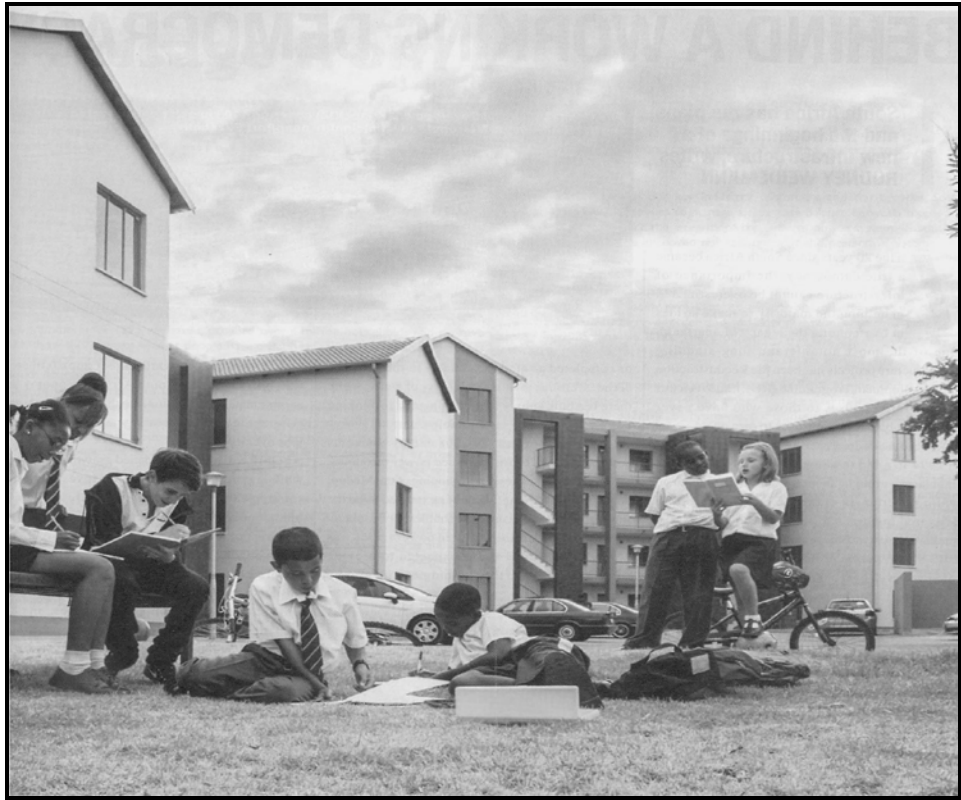
PFESANI: Hu tea u vha na vhutumani vhu re khagala vhukati ha maanea anu na tshifanyiso tshe na nanga.

1.7.1

[Tshi bva kha *Sunday Times*, 27 April 2014]

[50]

1.7.2

[Tshi bva kha *Sunday Times*, 27 April 2014]

[50]

ṰHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A:

50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUDAVHIDZANI**MBUDZISO YA 2**

Fhindulani mbudziso MBILI kha dza rathi dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe u bva kha maipfi a 180 u swika kha a 200. Nwalani NOMBORO na THOHO ya tshibveledzwa tshe na nanga.

2.1 VHURIFHI HA TSHIOFISI/FOMALA

Tsini na tshikolo tsha haṅu hu na tshipoto tshine tsha khou khakhisa ngudo dza vhagudi. Inwi sa murangaphanda wa Khoronyimeli ya Vhagudi, nwalani vhurifhi mulangatshititshi tsha mapholisa a vhuponi ha haṅu, ni tshi khou tahisa mbilahelo dza matshudeni.

[25]

2.2 NGANEAVHUTSHILO

Khonani yaṅu ya mbiluni ane na dzhena nothe tshikolo o tangana na khombo ye khayoy a mbo di ri sia. Nwalani nganeavhutshilo ine ya do vhalwa nga duvha la mbulungo.

[25]

2.3 RIVIYU

Hu kha di bva u thomiwa litambwa la thelevishini li sa takadzi zwone vhaswa. Vhunga inwi ni mutambi muhulwane wa matambwa afho tshikoloni tsha haṅu, nwalani riviya ya ilo litambwa u itela u kunga vhanwe vhaswa vhunga hu na zwivhuya zwinzhi zwine vhaswa vha nga guda nga khalo.

[25]

2.4 ATHIKILI YA MAGAZINI

Vhugvehenga ho dina maanda afho shangoni la haṅu. Vhaswa vha vhupo ha haṅu vho do rwa muinwe muswa vha mu vhulaha nge ha pfi o no tou vha ntende kha vhugvehenga hovhu. Zwino inwi nwalani athikili ya magazini ni tshi khou kaidza vhaswa kha u dzhia mulayo vha u vhea zwandani zwavho.

[25]

2.5 VHURIFHI HA INIFOMALA

Dzikhakhathi zwikoloni dzo no tou ambarela ngauri mikhwa ya vhana yo no bva tshandani. Inwi ni muimeli wa vhagudi kha liisela la haṅu. Nwalani vhurifhi ha inifomala no vhu livhisa kha guranda ya henefho vhuponi ha haṅu ni tshi khou sasaladza nyimele heyi, khathihi na u bvisela khagala maga ane a nga thusa u vhuedzedza tshiimo ndilani.

[25]

2.6 INTHAVIYU

Khamphani khulwane i shumaho na zwa minirala yo fhatela tshikolo tsha hanu senthara ya khomphyutha. Nwalani inthaviyu ye ya do vha hone vhukati ha minidzhere wa khamphani iyo na murangaphanda wa vhagudi wa tshikolo tsha hanu nga ha ndeme ya u fhatelwa tshifhato itsho.

[25]**THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B:****50****MARAGAGUTE:****100**